

תכניות

הווי בכל מחיר

איראפטר שלא לשבח את עורכי התכנית חצות וחצי - בצוחא עם אמנים ואנשי רוח - על עקשנותם ואמונתם באמני ישראל. שני נסיונות קודמים שערבו, כא- שר אספו קבוצות אמנים ישראלים, ניסו להכריחם לעשות מצבירוח וליצור הוי, נכשלו כמעט לגמרי. במקום תכנית אוטנטית של קטעי-הוי, זעקה המלאכותיות במעט מכל משפט ששודר. בתכנית, אחרת, בה היה ענין בפרקי-זכרונות שהעלו ותקיי תל- אביב, הופיעו סיפוריהם בצחוק היסטורי שלא במקומו.

אולם עורכי התכנית לא נואשו. למרות שכשלונם היה מובטח כמעט מראש, שכן איראפטר להגיש למואזן תיאור מצאיות שאיננה, הם התעקשו, החליטו להכריח את אמני ישראל ליצור הווי ויהי מה. אפילו בכוח.

השבוע, שוב הוזמנו אל הבאר הקטן, הצפוף והמתוק של מלון הירקון. שלושים וחמישה איש הוזמנו. באו מאה. שלושים וחמישה נכללו במסגרת האמנים ואנשי ה- רוח. השאר רצו להיות כאלה.

שוב היתה זו אותה גלריה של אמני הבמה-העוירה, שכל תנועה שהם עושים וכל משפט שהם אומרים מוכר למאזינים מראש. שוב באו כמעט כל המוזמנים ללא מטען של מצבירות, או חומר בידור כלשהו, שאנשי התכנית יוכלו להעבירו למאזינים. במקום לעסוק בתיאור האווירה ובהקלטת הוי פגישת האמנים, עסקו שני עורכי התכנית ישעיהו בן-סורת ואלימלך רם בסיונות ליצור מצבירות.

תשירו תשירו, או לפחות תשתקו, ביקש ישעיהו בן-סורת מהקהל שלא נענה למרכז-השירה בצבור. הוא חזר שוב בהת- מרמרות לבקשתו, אבל הקהל כמעט ולא שמע לב אליו. לעורכי התכנית בזה נשארה הברירה אלא לקרוא אמנים בזה אחר זה אל המקרופון, לבקשם להגיש קטעים כמו בכל הצגה רגילה.

מכמר הערב לחש. רבע שעה לפני חצות הופיעה במקום כוכב הערב, הזמרת הפרוסטוגונית עמליה רודריגו, לבושה בשמלה שחורה פשוטה כשראשה עטוף בצעיף תכ- לת. על רגל אחת למדה שיר עברי מפי איש הודאים בני אמדורסקי, אותו שרה לאחר מכן בעברית עילגת: "ערב של שיר שמים, נסא נא אל הבוסתם". שאר השירים ששרה היו אותם השירים שהיא מעל במת אולימפיה, והמשודרים בקול-ישראל בחצירת-סר תכניות אחרות.

את מסמך הערב יכלה להחזיק שירתה של אילנה רובינא, שמאל החליפה את קריירת הזמרה שלה בקריירת דוגמנית, לא הופיעה בשירה בארץ. מלבד המיקרופון, לא שמע כמעט איש מה שלחשה אילנה, כשם שלא שמעו את יפה ירקוני או את ריקה זואי.

אחרי שעתיים, לאחר שהכיבוד נגמר, וכי שכל מי שהיה לו משהו להגיד, לשיר או להצחיק, כבר ניגש למיקרופון, הסתיימה התכנית. כאשר נשאל אלימלך רם על-ידי שחקנים כיצד יוכל לבשל אפילו תכנית בת רבע שעה מתוך מה שאירע בבאר ב- משך שעתיים, לא התבלבל, ענה: "נכון, זה היה קצת חלש", הוסיף בחיוך מסתור- י, "אבל חכו עד שתשמעו את התכנית בעוד שבועיים. תתפלאו."

תדרוך

מסדרים אלה מתוך מסדרי חסבות הבא עשויים להיות מעניינים. שניונים אפסריים. ● היצירה הישראלית בעשור (קול-ישראל, תכנית ב', יום 1; 18.00) - שולמית ראנד, ילדה ישראלית בת 11, מגי- שה מציירותיה.

● מורים שבליה (קול-ישראל, יום 1; 21.30) - קטעים מתכנית שהוקלטה ב- אלהמבר, עם שבליה והאחים זיאק.

● תיבת נח (קול-ישראל, יום ה'; 20.05) - קטעים מתכנית החדשה של רחוק בצל ירוק והופעתה של הזמרת דני רחל מאולימפיה.

● שרואה כמירה אחת (קול-ישראל, יום ה'; 11.15) - חלקה השני של ה- תכנית שהוקלטה לפני שבועיים באהל סט.

● פאלמפא (קול-ישראל, יום א'; 21.30) - חלקה השני של האופרה מאת ורדי בביצוע זמרי הסקאלה והתזמורת ה- פילהרמונית הישראלית.

מועד החתונה. החתן נאלץ להמתין חודשים מספר, עד שתגיע הנערה לבגרות.

אבו-שולדום היה שבוע-רצון. תמורת בתו הגדולה, ג'דיעה, שאירס לבן שבטו אבו- גרנט, וזה בכלה לבנו הצעיר - בתו של אבו-גרנט עצמו. ואילו ארוסי פהידה, בתו הצעירה, הכניסו לו סכום נקי של 650 ל-י עובר לסוחר.

פרשת לבן. אלא שמן השמיים קלקלו. ג'דיעה, הבת הבכירה, נפטרה לפתע. ואבו- גרנט דרש תשלום עבור כלת הבן, 1000 ל-י. אך לבסוף נמצאה פשרה: פהידה תימסר לאבו-גרנט ואילו לחג' סולימאן, ש- אינו מבני השבט, יאמר כי הבת הצעירה שבהק חיים לכל-יהי.

התוכנית היתה עולה יפה, לולא אהבתו של החגי הצעיר. חיש מהר הוברר לו כי אבו-שולדום אומר לנהוג בו כמנהג לבן הארמי ביעקב בן יצחק. הוא סרב לקבל את המוהר שכן בחורה, חטף באחד מלילות הירח את פהידה, הביאה לאוהלו.

האב הממורמר פנה למועצת זקני השב- טים בנגב. אולם הללו, לאחר ששמעו את שני הצדדים, פסקו כי חגי סולימאן לקח רק את המגיע לו, סרבו לבסוף לטובת האב השכול. גם המושל הצבאי בנגב סמך ידו על פסק הדין.

אולם אבו-שולדום, שחייב היה לשלם את ההפרש בין המוהר שקיבל תמורת פהידה לבין השרי החודש, פנה לבית-הדין הגבוה לצדק בירושלים. השבוע יהיו הייבים כנראה השופטים הירושלמים לעיין שוב בפרשת לבן, לפסוק אם דיני האבות נוגדים באופן שהוא את החוק המודרני.

הכמחת האב. סאלם עודה אבו-סאבא לא היה מרוצה. אם כי טרם שם עינו באיוו נערה מיוחדת, חש עצמו הבדאי הצעיר (21), בן השבט אבו-גרנט שלייד באר-שבוע, מקומו. שני אחיו הבוגרים ממנו, זכו ל- נשים יפות, ואילו הוא, כך טען אביו עודה, יצטרך להסתפק באשה מן המינין. "בצורת, יא בני", היה האב מבוך לבקשות בנו. וסאלם ידע, כמו אביו, כי בורבזמן שמחירו

זמרת רודריגו ב"חצות וחצי" העיקר - התבשיל

הגמלים ירדו בעקבות הצורת, האמירו מחירי הכלות, ובמיוחד היפות, לשחקים.

ואו, יום אחד, כשהיוכח בין האב לבנו התלקח בשה, שלף הבן חם-המזג מקפלי העביה שלו סטן, הריק באביו את חמשת הכדורים שבמחסנית.

האב ניצל בנס. אולם סאלם שנבהל, נמלט על הסתננות לארץ אויבת, שמע סאלם והסגיר עצמו ליוזי שין אבו-גרנט. השין מסר אותו למשטרה הצבאית.

השבוע, בעוד הוא מרצה 18 חודשי מאסר על הסתננות לארץ אויבת, שמע סאלם בשורה משמחת. בעקבות סולחה שנערכה בינו לבין אביו, החליקו בית משפט השלום את האשמה מנסינון לרצח לנסינון חבלה. דן אותו לשנה מאסר, החופפת את העונש על ההסתננות. אולם השאיר שבעיסה היתה הבטחת האב להעמיד לרשותו של סאלם את דמי המוהר הגבוהים ביותר - מוהר הדרוש לקניית אשה יפה מאוד.

(המשך מעמוד 9)

לו כבר בשבועות הראשונים לשבתו בכלא מכתב מפתיע. היה זה מכתבה של ידידתו לבנה, שגילתה כי אהבתה לגבר שחמס או- תה גדולה יותר מסינתה לו.

במכתב רצוף שיאוו-סגנון וסיטוק, כתי- בה לבנה: "אהובי היקר. שלום לך מעמקי לבי. איך אתה מרגיש ואיך אתה מבלה את זמנך בין כחלי הכלאי?

"אני מצטערת מאוד על המקרה שקרה. אבל זה לא היה באשמת. למה אני טוענת זאת מפני שלחצו עלי הורי וגם המשטרה בלי הרף. וההורים איימו עלי באם לא אמסור עדות שקר אז יורקו אותי מהבית. יודוע לך יפה שעמדנו להתחתן וגם קבעו לנו אתאריך נישואים. אז אחי ניגש לרב טולידאנו וביטל את הנישואין.

"שלום אהובי נשכה את העבר לכמה דקות ואספר לך את מצבי הנוכחי. ההורים גרשו אותי מהבית ואני מסובבת כרחובות ואפילו את בגדי לא נתנו לי. שלום שלי ישנם פושעים מועדים שמתחזים לפני האל וגם אני התחידתי לפני האל על העוול אשר גרמתי לך, וכעת אני מתחלה לפניך ותשטוט אותי כרצונך וכל מה שהיה לי בלב סיפירתי לך..."

מכתב הנערה היה עוגך-הצלה מוצק ל- מוגמב. עודך הדין שלו, חיים קאזים, אליו העובר המכתב בחשא, הגיש לבית-המשפט המחוזי בקשה לשמיעת עדות נוספת.

החודש דן בית המשפט המחוזי בבית- דין לערעורים פליליים בעניינו של מוגמב, מצא כי שופט השלום החמיר בדנינו. גור- הדין החדש: 18 חודשי מאסר, כולל זמן מעצרו.

דרכי חיים

מחיר האשה

הבעיה הראשונה במעלה של הצעיר ה- ישראלי המוסלמי כיום אינה, כפי שנהוג לחשוב, הממשל הצבאי המציק, או הגבלות התנועה הכובלות. מה שמציק היום על צעיר ישראלי רחוק ובריא, המשתתף אל העדה המוסלמית, הוא גובה המוהר.

כי סכום הכסף, אותו חיוב לשלם הגבר לאבי כלתו הרקיע, מאז תום המנדט, לג- בהים בלתי-מושגים בידי צעיר ממוצע. במ- קום כמה עשרות ל"י, שהיו מספיקות לרכישת כלה נאה ביותר, נע כיום מחיר הכלות בכפרים הערביים בין אלף לחמשת אלפי ל"י.

השבוע היה המנהג העתיק של תשלום המוהר, גורם לפחות לשלושה פשעים: רצח, חטיפה, ונסיון לרצח.

מוות בחלון. מטעב אלעחאדי ארש לו את לטיסה שהאן לפי בקשת אביו, האב, עטייה (60), חש כי קרבו ימיו למות והוא ביקש לראות בנושאי בנו בטרם ייאסף אל עמיו.

אולם עטייה לא זכה להגשים את חלומו. לטיפה נעלמה ומשפחתה, בת הכפר אקסאל, הסמוך לנצרת, לא יכלה להסביר להיכן. בכפר רחוח שמועות כי בת משפחת שהאן הרתה לזוננים וכי אחיה, ששמר על כבוד המשפחה, רצח אותה והעלים את גופתה.

מטעב ארש לו אשה אחרת. אולם הוא לא היה מוכן להשאיר את דמי המוהר, שהגיע לסכום של אלפי לירות, בידי מש- פחת לטיסה. ממעט לפעם היה יורד לאקס- אל, תובע את כספו בחזרה. תשובת מש- פחת שהאן: לא תקף.

בשבוע שעבר, בליל שבת, שמעה אשתו של מטעב רחש ליד החלון. היא הצעירה את בעלה, כשהודקף מטעב לראות את המתרחש, ניפץ צרור ארוך של תת-מקלע את הזנוגית. מטעב נפצע בחזהו ומת מיד.

בתחילת השבוע עצרה המשטרה ששה חשודים. ביניהם היה אף אחיה של לטיפה, שכנראה העריך את הכסף, לא פחות משאת כבוד המשפחה.

דין המדבר. האביב בנגב הוא קצר ומרוכז. העשבים הגדלים באפיקי האדמות, שהושקו בשטנות החורף, גובהים ורך ימים מספר, פורחים וממהרים לקמול. כמר- עוז פרוחית אביב אחד בנות הבדואים, ש- הן אתמול היו לילות. קומלות באותה מהירות באהלי משלמיה-מוהר הגבירים. פהידה, בתו של מחמד עוד אבו-שולדום היתה פלא אביבי כזה. חגי סולימאן עיבאי ראה אותה יום אחד ליד מאהל אביה והוקסם. כבר באותו שבוע הסכימו אביו ו- אבי הנערה על גובה המוהר שישולם ועל

החיובים, כגון קליטת העולים בעדולם, אין כל סיבה מדוע לא יתחם אליו צה"ל כאל כל מכשיר תעמולה אחר, יושיט לו את העזרה. שהרי אם יצולם כל היסט פחוף- לארץ, בידי צחת זרי, עולים פני צה"ל להיראות בו פחות חיוביים.

★ ★ ★

ספר עברי באנגלית

ככל הטענות שהושמעו נגד יעל דיין, ישינה רק אחת שיש לה יסוד עובדתי והראויה לתשומת-לב רצינית: העובדה שהיא כתבה את הספר באנגלית, תחת להשתמש בשפת-אמה העברית.

בשביל נערה שנולדה בבית-החולים ליל- דות בעפולה, היתה זאת באמת החלטה בלתי-רגילה.

הנימוק שהשוק האנגלי גדול יותר מן העברי אינו מספיק. כי אפשר היה לתרגם את הספר לאנגלית, כמו שתורגם לצרפתית. אך נכון בהגיוש אל המו"ל האנגלי היתה הרבה יותר קלה כשכתבי-יד אנגלי היה מוכן וגמור. ועוד יותר נכון, שקל יותר למכור ספר באנגלית מאשר בארץ, בה רוב הור- צאות החשובות הן סוכנויות מפלגתיות.

הנימוק שהיא יודעת אנגלית באותה מידה שהיא יודעת עברית, גם הוא אינו מספיק. בשנים ארוכות של דיבור אנגלי עם ידידיה, נאומים בחוץ-לארץ וארבעת חודשי לימוד הספרות האנגלית באוקספורד, אמנם רכשה לה יעל שפה אנגלית שוטפת, גמישה וטב- יעל. אך הוא הדין לגבי דיבורה העברי.

על צמח טענה כי קשה לה להתוב בעברית, מפני שאין בשפה זו דרישה טב- יעל - אין כל דרך-ביניים בין שפת המשנה לבין סלאנג צברי מוגזם. אולם הדמויות ה- הופיעות בסדר דיבור עברית בחייהם, והי- עתקת דיבור זה לספר היתה יכולה להיות טבעית כמו במקור.

אמנם אין ספק כי הספר נקרא הרבה יו- תר בענין ובשפת באנגלית מאשר בתרגומו העברי, שהוכן על-ידי איש מעריב. יעל עצמה לא הבינה כמה מן המלים שהופיעו כבר בספר הראשון - כגון "מרישים" (קורות יץ), "בויר" (גביע) ו"מבוק" (מאר) באור מסונזר. בתרגום העברי מאבדת ה- יצירה הרבה מן החן הטבעי שלה. האופך את המקור האנגלי, ליקוי המקשה על הקורא העברי לעמוד על טיב הספר, ביחוד כשהוא מתפרסם בהמשכים - דבר שהוא באופן מיוחד בלתי-מתאים לספר מסוג זה. אך בעיות הלשוני יכלו להימנע, אילו כתבה יעל עצמה את הטקסט העברי, תחת לסמוך על תרגומו של סופר שלא גדל בכתבת הנוער העברי.

אין ספק שכתובת הספר באנגלית היא סימפטום שהוא עמוק יותר מנימוקיה של יעל דיין, למרות שהיא כנה בהם. מתבטאת בה אותה תופעה ששלחה כמה מטובי היוצ- רים העבריים לחוץ-לארץ. אין זאת התרח- קות מן הארץ עצמה. להיפך, יעל דיין, כמו עמוס קינן למשל, צמודה לרוח הארץ יותר מרוב קבלי-הפרסים הכותבים את יצי- רותיהם בשיכונני-הטופריים-מטעם בחיפה. או- למ ווהי התרחקות מן הרוח השודרת בארץ כיום, מן ההוי החברתי שנוצר בה, מן הקטנוניות והרגשית-המתקן שהפכו את חיי- הרוח בה לביצה מצחינה.

והי בעיה לאומית. לא יעל דיין אשמה בה. אשמים בה הרבה יותר אותם העותנאים והסופרים העומדים עתה בראש מטע-ההש- מצה נגדה, כשהם מנופפים בדגל הקרוע של שובניזם פרו-בניצאלי.

★ ★ ★

המקצוע: פופרת

מה תעשה יעל אחרי שכונ הסערה זו בדרכון חוש, שהוצא לה רק בחודש שעבר (במקום דרכון שאכזר לה בחוץ-לארץ) צוין, כמקצוע, "סופרת". בשטח זה רואה יעל את עתידה, ורק העתיד יוכיח אם אחרי הספר הראשון, שטיבו נובע במידה רבה מאופיו האוטוביוגרפי הבלתי-אמצעי, יבו- או ספרים טובים נוספים, מסוג אחר.

אולם דבר אחד ברור: יעל שוב אינה בתו ונכדתו של מייסה. פנים חדשות במראה הוא מגילת-עצמאות של אשה צע- ירה, שיצאה סופית לדרך משלה. השם דיין יצטרך עתה להתחלק בין שלושה - בין הסב, המסמל עיין את רוח ההתיישבות העובדת; האב, המסמל את המיליטריות ה- לאומית של דור המדינה; והבת, שהיא חברה אופיינית של הדור שלאחר-קום-המדינה, דור הרוצה לצאת מגנט צר ושלא מצא לו עדיין דרך אחרת אלא היציאה לחברה קוסמופול- יטית בארצות המערב.